

SOS
sieć
organizacji
społecznych
dla edukacji

Kształcenie i doskonalenie nauczycieli

Jak uczynić je efektywnym?

Ekspertyza SOS dla Edukacji

Kształcenie i doskonalenie nauczycieli

Jak uczynić je efektywnym?

Raport z prac Grupy Roboczej ds. Kształcenia i Doskonalenia
Nauczycieli Think Tank SOS dla Edukacji

Sieć SOS dla Edukacji od 4 lat przedstawia propozycje kierunkowych zmian w polskiej edukacji. Zaczynaliśmy od kilkunastu policy papers pod hasłem „Jakiej szkoły chcemy?“, w 2022 roku opublikowaliśmy „Obywatelski Pakt dla Edukacji“, który podpisało ponad 70 organizacji, związki zawodowe i korporacje samorządowe, a w kolejnych miesiącach wszystkie prodemokratyczne partie polityczne. We współpracy z prawnikami stworzyliśmy dokument „Nowe otwarcie. 10 rozwiązań na pierwsze 100 dni“, który także zyskał wsparcie ówczesnej demokratycznej opozycji. Po wyborach parlamentarnych w 2023 roku zrealizowano część rozwiązań, w tym podwyżki dla nauczycielek i nauczycieli, odpartyjnienie kuratoriów, uszczuplenie podstaw programowych czy rozpoczęcie prac nad ustawą o prawach uczniowskich.

W styczniu 2023 roku na pierwszym Szczycie dla Edukacji wspólnie z samorządowcami, związkowcami, akademikami, nauczycielami i dyrekcjami szkół oraz młodymi ludźmi, sformułowaliśmy 114 rozwiązań dla systemu oświaty w pięciu kluczowych obszarach. Na drugim szczycie powstała „Mapa drogowa dla edukacji” – wizja zmian do 2040 roku.

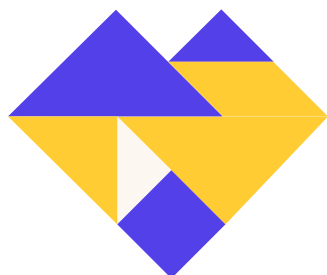
Wiosną 2024 roku, po trzecim szczycie, eksperci SOS dla Edukacji przedstawili rekomendacje do powstającego w Instytucie Badań Edukacyjnych profilu absolwenta i absolwentki oraz do modelu nowej podstawy programowej. Postulujemy ogniskowanie procesu nauczania i uczenia się wokół kompetencji kluczowych, w tym przekrojowych, niezbędnych dziś młodym ludziom w dalszej nauce, a także w życiu zawodowym, publicznym i osobistym.

Młodzi ludzie muszą nie tylko umieć czytać ze zrozumieniem, dobrze pisać, sprawnie liczyć i myśleć matematycznie, ale również rozwijać ciekawość świata, rozwiązywać problemy, samodzielnie i kreatywnie myśleć w oparciu o wiedzę naukową oraz sprawdzone informacje, a także sprawnie komunikować się i współpracować. Potrzebują nie tylko wiedzy z poszczególnych dziedzin, ale także całościowego patrzenia na świat i dokonywania mądrych wyborów. Dlatego przygotowaliśmy także propozycje do edukacji międzyprzedmiotowej: obywatelskiej, europejskiej, psychospołecznej, globalnej i klimatycznej.

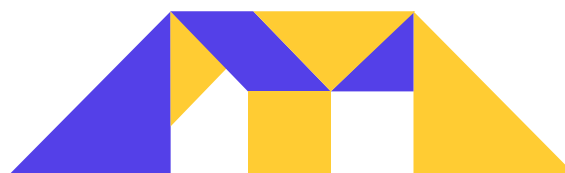
Od początku domagaliśmy się przemyślanych zmian, a po wyborach w 2023 roku systematycznie zgłaszamy gotowość współpracy z władzami oświatowymi. Opowiedzieliśmy się za utworzeniem apolitycznej Komisji Edukacji Narodowej jako przestrzeni do otwartej debaty i szukania konsensusu. Jesteśmy zdeterminowani, by działać na rzecz nowego otwarcia w polskiej szkole, choć ta współpraca jest czasem trudniejsza, niż się spodziewaliśmy. Dostrzegamy wyzwania, które stoją przed decydentkami i decydentami na szczeblu centralnym i lokalnym, lecz nie tracimy nadziei, że nowe polityki edukacyjne mogą powstawać w sposób partycypacyjny.

W 2025 roku powstał Obywatelski Think Tank SOS dla Edukacji, którego działania służyć będą społeczeństwu i partycypacyjnemu współtworzeniu zmian w systemie edukacji. Chodzi nam o prowadzenie otwartej eksperckiej rozmowy o kierunkach rozwoju polskiej szkoły, a także dostarczanie rzetelnych analiz i rekomendacji, które będą wspierać strategiczne decyzje na poziomie lokalnym i krajowym oraz działania szkół i nauczycieli.

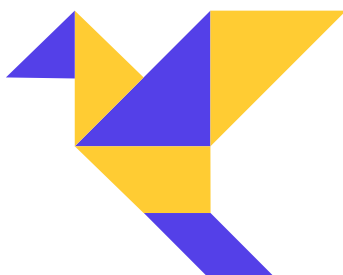
Debaty i opracowania dotyczyć będą sześciu obszarów problemowych. Każdy z nich jest oznaczany symbolem utworzonym z siedmiu geometrycznych figur tangramu.

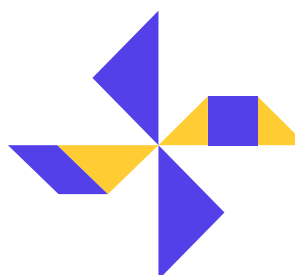
Tworzenie klimatu szkoły

Edukacja obywatelska

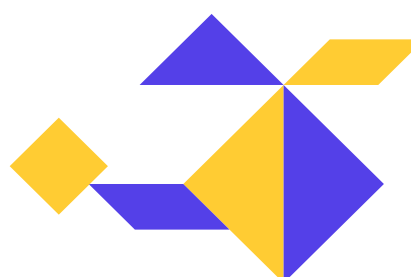
**Kształcenie i rozwój
nauczycieli_lek**

**Zmiany programowe
i organizacyjne**

Lokalna polityka oświatowa

Wyzwania i tematy ad hoc

Spis treści

Wprowadzenie	5
Diagnoza kształcenia nauczycieli.....	6
W jakim stanie jest stan nauczycielski?.....	6
Miejsce praktyk w kształceniu nauczycieli	8
Współpraca sektora pozarządowego z uczelnią wyższą.....	9
Spotkanie SOS dla Edukacji z nauczycielami 20 marca 2025 r.....	10
Spotkanie z nauczycielami, dyrektorami i akademikami 13 maja 2025 r.....	11
Spotkanie w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego 9 lipca 2025 r.....	13
Inicjatywa „Mistrzowskie Praktyki”	14
Spotkanie grupy roboczej akademicko-nauczycielskiej 23 października 2025 r.....	15
Spotkanie online - standardy kształcenia 13 listopada 2025 r.....	19
Spotkanie z Wiceministrą Edukacji Narodowej 3 listopada 2025 r.....	20
Mazowiecki Kongres Edukacyjny 21 listopada 2025 r.....	22
Szczyt dla Edukacji - panel i grupa robocza 3 grudnia 2025 r.....	25
Kontynuacja działań.....	26
Na koniec 2025 i początek 2026 roku.....	28
Bibliografia	29

Wprowadzenie

Cele powołania grupy roboczej

Grupa robocza Think Tank SOS dla Edukacji ds. kształcenia i doskonalenia nauczycieli została powołana, aby wypracować rekomendacje dotyczące jakości przygotowania do zawodu nauczycielek i nauczycieli oraz ich dalszego wsparcia w rozwoju profesjonalnym. Celem działań grupy jest łączenie perspektyw praktyków, akademików oraz instytucji wspierających edukację. Kluczowe działania grupy z założenia obejmowały:

- tworzenie ekspertyz na temat potrzeb nauczycieli, związanych z doskonaleniem zawodowym, metodami nauczania oraz ocenianiem uczniów;
- opracowanie nauczycielskich sieci wsparcia, które umożliwią wymianę doświadczeń, dostęp do materiałów edukacyjnych, oraz bieżące wsparcie w rozwiązywaniu problemów pedagogicznych;
- przygotowanie rekomendacji dotyczących zmian w systemie kształcenia nauczycieli – profesjonalizacja kształcenia nauczycieli w zakresie praktyk zawodowych, integracja technologii cyfrowych w nauczaniu, rozwój kompetencji miękkich czy nauczanie w różnorodnych grupach;
- ekspertyzy i stanowiska dotyczące oceniania uczniów, promujące ocenianie kształtujące, wspierające rozwój, a nie wyłącznie skupianie się na sprawdzaniu wiedzy i ocenianiu sumarycznym.

Kontekst systemowy

Polska szkoła mierzy się z kryzysem kadrowym i spadkiem prestiżu zawodu nauczyciela. Z dostępnych raportów wynika, że zmniejsza się liczba osób wybierających studia pedagogiczne, a struktura wiekowa kadry wskazuje na zbliżającą się lukę pokoleniową. Jednocześnie nauczyciele zmagają się z wypaleniem zawodowym, brakiem poczucia sprawczości i niedostatecznym wsparciem instytucjonalnym. W tej sytuacji szczególnego znaczenia nabiera rozwój praktyk pedagogicznych, profesjonalny mentoring oraz współpraca uczelni i szkół. Nowe wyzwania – takie jak sztuczna inteligencja, edukacja medialna, kompetencje globalne i ekologiczne – wymagają od systemu edukacji elastycznych i innowacyjnych rozwiązań.

Diagnoza kształcenia nauczycieli

W jakim stanie jest stan nauczycielski?

W 2025 roku SOS dla Edukacji opublikował raport na temat sytuacji zawodu nauczyciela w Polsce: „W jakim stanie jest stan nauczycielski? Szkoła przed wielką zmianą” (SOS dla Edukacji 2025a). Zależało nam, by w jednym miejscu zebrać najbardziej aktualne wyniki badań, prowadzone zarówno przez instytucje publiczne, jak i niepubliczne. Wszystkie one stały się próbą odpowiedzi na pytania związane z pogłębiającymi się problemami w polskim środowisku nauczycielskim. Różne zespoły ekspertów dostrzegły rosnące zmęczenie, frustrację oraz wypalenie zawodowe wśród nauczycieli. Nie zostały zaadresowane w dotychczasowych reformach systemu edukacji. Istotnym impulsem do przygotowania raportu była również obawa o gotowość nauczycieli do wdrażania nadchodzących zmian, takich jak nowe podstawy programowe (wrzesień 2026 roku, nowe przedmioty: edukacja zdrowotna, edukacja obywatelska od września 2025 roku) czy metody oceniania uczniów.

Wśród największych wyzwań, zebranych z różnych analizowanych badań, znalazły się następujące:

1. **Zmęczenie i wypalenie zawodowe**

Nauczyciele odczuwają chroniczne zmęczenie oraz wypalenie zawodowe, które nie zostały skutecznie rozwiązane w dotychczasowych reformach. Brak realnego wsparcia oraz nadmierne obciążenie obowiązkami prowadzą do spadku motywacji i zaangażowania w pracę.

2. **Brak poczucia sprawczości**

Nauczyciele czują się wykluczeni z procesu decyzyjnego dotyczącego reform edukacyjnych. Brak konsultacji oraz uwzględnienia ich opinii prowadzi do poczucia bezsilności i obniżenia gotowości do wdrażania zmian.

3. **Wątpliwości dotyczące przygotowania do zmian**

Istnieją obawy czy nauczyciele są odpowiednio przygotowani do wdrażania nowych podstaw programowych oraz metod oceniania uczniów. Brak odpowiedniego wsparcia w zakresie kształcenia i doskonalenia zawodowego może utrudniać efektywne wprowadzenie zmian w systemie edukacji.

4. Spadek prestiżu zawodu

Zawód nauczyciela traci na prestiżu w oczach społeczeństwa, co wpływa na postrzeganą wartość pracy nauczycieli oraz ich motywację do dalszego rozwoju zawodowego.

5. Potrzeba kompleksowego wsparcia

Raport wskazuje na konieczność stworzenia systemu wsparcia dla nauczycieli, który obejmowałby zarówno aspekty psychologiczne, jak i merytoryczne. Tylko kompleksowe podejście może przywrócić nauczycielom poczucie sprawczości i motywację do pracy.

6. Rekomendacje dotyczące kształcenia i doskonalenia zawodowego

- Dostosowanie oferty doskonalenia zawodowego – programy powinny odpowiadać na rzeczywiste potrzeby nauczycieli oraz być dostosowane do ich specyfiki zawodowej.
- Współpraca z praktykami – angażowanie nauczycieli w proces tworzenia programów doskonalenia zawodowego oraz współpraca z doświadczonymi praktykami może zwiększyć efektywność szkoleń.
- Ewaluacja i monitoring – regularna ocena efektywności programów doskonalenia zawodowego pozwoli na ich ciągłe doskonalenie i lepsze dopasowanie do potrzeb nauczycieli.

Raport SOS dla Edukacji stanowi ważny głos w debacie na temat kondycji polskiego środowiska nauczycielskiego. Wskazuje na kluczowe problemy, które wymagają pilnej interwencji oraz proponuje konkretne rozwiązania, które mogą przyczynić się do poprawy sytuacji nauczycieli i jakości edukacji w Polsce. Szczególnie istotnym punktem dla dalszych prac think tanku były rekomendacje dotyczące kształcenia i doskonalenia zawodowego. Rozpoczęliśmy rozmowy z organizacjami w sieci ale także zewnętrznymi ekspertami, jakimi elementami z tego obszaru i w jakim modelu chcielibyśmy pracować nad bardziej szczegółowymi rozwiązaniami.

Miejsce praktyk w kształceniu nauczycieli

Kolejnym ważnym punktem odniesienia jest raport SOS dotyczący miejsca praktyk w kształceniu i doskonaleniu nauczycieli: „Miejsce praktyk w kształceniu nauczycieli”.

Raport powstał w odpowiedzi na potrzebę systemowego wsparcia studentów kierunków pedagogicznych w przygotowaniu do zawodu nauczyciela. W obliczu rosnących wymagań edukacyjnych, niedoborów kadrowych oraz spadającej liczby osób podejmujących studia pedagogiczne, istotne stało się zrozumienie, jak praktyki pedagogiczne kształtują gotowość studentów do pracy w szkole oraz jakie działania należy podjąć, aby poprawić ich jakość i efektywność. Praktyki, są też miejscem gdzie spotyka się przyszły nauczyciel i nauczycielka z bardziej doświadczonym pedagogiem (mentorem). Także dla tych szkolnych mentorów, jest to przestrzeń do doskonalenia, podniesienia kompetencji zawodowych i budowania nowej roli w zespole szkolnym. Raport analizuje zarówno perspektywę uczelni, jak i szkół oraz samych studentów, przyglądając się roli mentorów, organizacji praktyk oraz współpracy obu środowisk.

Raport opiera się przede wszystkim na odpowiedziach przesłanych przez uczelnie prowadzące studia pedagogiczne w Polsce, które dostarczyły informacji o:

- organizacji praktyk i liczbie studentów je odbywających,
- formalno-prawnym ujęciu współpracy między uczelniami a szkołami,
- formach i poziomie wynagrodzenia nauczycieli-mentorów,
- liczbie umów zawieranych z placówkami i opiekunami praktyk,
- stopniu wsparcia ze strony środowiska szkolnego.

Dane te pokazują skalę wyzwań oraz zróżnicowanie praktyk w różnych ośrodkach akademickich. Raport potwierdził, że praktyki nauczycielskie są fundamentalnym elementem kształcenia przyszłych nauczycieli. Stanowią one moment bezpośredniej konfrontacji wiedzy teoretycznej z rzeczywistą pracą w klasie, a ich jakość w istotny sposób wpływa na decyzję studentów o kontynuowaniu kariery w zawodzie. Jednocześnie badanie ujawnia szereg problemów systemowych. Praktyki są organizowane w bardzo różny sposób, brak jest spójnych standardów formalnych i finansowych, a umowy oraz wynagrodzenie dla nauczycieli-mentorów nie są ujednolicone. Wsparcie mentorskie pozostaje niewystarczające, a rola nauczycieli-opiekunów nie jest w pełni doceniana. Zauważalna jest także ograniczona współpraca

między uczelniami a szkołami, co pokazuje potrzebę silniejszego partnerstwa oraz jasnego podziału ról i zasobów.

Raport podkreśla, że praktyki to nie tylko obserwacja pracy szkoły, ale kluczowy moment w rozwoju tożsamości zawodowej nauczyciela, który wymaga aktywnego uczestnictwa, refleksji i merytorycznego wsparcia ze strony mentora. W oparciu o zebrane dane sformułowano główne rekomendacje zmian systemowych: konieczne jest uproszczenie i ujednoczenie zasad organizacji praktyk, wydłużenie czasu ich trwania i lepsze włączenie w program studiów, zwiększenie roli oraz wynagradzania mentorów, a także tworzenie i upowszechnianie dobrych modeli organizacyjnych, w tym szkół ćwiczeń i laboratoriów kształcenia, które mogłyby stać się przestrzenią profesjonalnego doskonalenia studentów.

Współpraca sektora pozarządowego z uczelnią wyższą

Kolejnym etapem działań SOS dla Edukacji było nawiązanie współpracy z Wydziałem Pedagogicznym Uniwersytetu Warszawskiego. Decyzję o podjęciu tej współpracy podjęto w lutym 2025 roku, a wiosenne spotkanie na Wydziale pozwoliło na zaplanowanie dalszych działań i podział obowiązków: SOS dla Edukacji miało odpowiadać za organizację spotkań z nauczycielami i dyrektorami szkół, natomiast Wydział Pedagogiczny zobowiązał się koordynować spotkania z pracownikami akademickimi, którzy dostrzegają potrzebę zmian w kształceniu przyszłych nauczycieli.

Celem współpracy było stworzenie platformy do dialogu między praktykami a środowiskiem akademickim, identyfikacja kluczowych kompetencji, których brakuje nauczycielom ale także środowisku akademickiemu, oraz opracowanie kierunków zmian w kształceniu kadry pedagogicznej. Raport SOS „W jakim stanie jest stan nauczycielski? Szkoła przed wielką zmianą” stanowił punkt wyjścia do rozmów, podkreślając, że nauczyciele są centralnym podmiotem reformy edukacyjnej i bez ich odpowiedniego przygotowania, systemowego wsparcia, zmiany w szkole pozostaną nieefektywne.

Rozpoczęta współpraca pozwoliła na systematyczne planowanie kolejnych spotkań oraz określenie obszarów, które wymagają szczególnej uwagi, takich jak: przygotowanie praktyczne nauczycieli, rozwój kompetencji wychowawczych i komunikacyjnych, a także wzmacnianie refleksji nad własną pracą pedagogiczną. To właśnie te obszary stały się podstawą dalszych działań i dyskusji w kolejnych etapach projektu.

Spotkanie SOS dla Edukacji z nauczycielami 20 marca 2025 r.

Spotkanie zorganizowane 20 marca 2025 r. w ramach współpracy SOS dla Edukacji z Wydziałem Pedagogicznym UW pozwoliło zgromadzić perspektywę praktyków szkolnych na temat wyzwań w przygotowaniu nauczycieli do pracy w nowej rzeczywistości edukacyjnej. W wydarzeniu wzięli udział nauczyciele i dyrektorzy szkół, którzy dzielili się doświadczeniami z codziennej pracy oraz refleksjami dotyczącymi kompetencji niezbędnych w zawodzie nauczyciela.

1. **Przygotowanie praktyczne i jego znaczenie** - uczestnicy podkreślali, że studia pedagogiczne w dużej mierze koncentrują się na wiedzy teoretycznej oraz przygotowaniu do nauczania konkretnych przedmiotów. Rzadziej obejmują jednak kompetencje wychowawcze, zarządzanie klasą czy funkcjonowanie w szkole jako złożonej organizacji. Wnioskiem ze spotkania było, że wzbogacenie kształcenia o praktyki, warsztaty i symulacje sytuacji szkolnych jest kluczowe dla przygotowania nauczycieli do realnych wyzwań w pracy.
2. **Refleksja nad pracą nauczyciela** - nauczyciele wskazywali, że rozwój kompetencji pedagogicznych wymaga systematycznej refleksji nad własną pracą. Umiejętność analizowania sytuacji w klasie, wyciągania wniosków z doświadczeń i świadomego podejmowania decyzji edukacyjnych była określana jako fundament profesjonalnego rozwoju. Wnioskiem było wprowadzenie mechanizmów, które umożliwią studentom i nauczycielom rozwijanie nawyku refleksji, np. poprzez grupy dyskusyjne, dzienniki praktyk czy sesje superwizji.
3. **Kompetencje kluczowe i obszary braków** - w trakcie spotkania zidentyfikowano najczęściej wskazywane obszary wymagające wsparcia w przygotowaniu nauczycieli:
 - umiejętność pracy z różnorodnością uczniów i ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi;
 - kompetencje komunikacyjne i interpersonalne, w tym w pracy z rodzicami i zespołem szkoły;
 - stosowanie nowoczesnych metod nauczania i narzędzi cyfrowych;
 - zarządzanie klasą i podejmowanie decyzji wychowawczych w zmieniających się warunkach szkolnych.
4. **Rola wsparcia i mentoringu** - uczestnicy podkreślali, że młodzi nauczyciele potrzebują towarzyszenia doświadczonych mentorów oraz możliwości systematycznego doskonalenia zawodowego.

Wnioskiem było, że programy mentoringowe powinny być formalnie uregulowane i wspierane przez instytucje edukacyjne, aby zapewnić spójność i skuteczność kształcenia praktycznego.

5. **Wyzwania organizacyjne i systemowe** – podczas dyskusji nauczyciele zwracali uwagę na ograniczenia wynikające z braku jasnych standardów praktyk, różnorodność wymagań między uczelniami a szkołami oraz niewystarczające wsparcie instytucjonalne. Wnioskiem było konieczne wprowadzenie mechanizmów lepszej współpracy między uczelniami a szkołami, w tym regularnych konsultacji, wspólnych projektów oraz systemu ewaluacji jakości praktyk.

6. **Podsumowanie wniosków ze spotkania**

Spotkanie 20 marca 2025 r. pozwoliło sformułować kilka kluczowych wniosków:

- konieczność wzmocnienia przygotowania praktycznego nauczycieli;
- potrzeba systematycznej refleksji nad pracą pedagogiczną;
- identyfikacja braków kompetencyjnych i obszarów wymagających wsparcia;
- znaczenie mentoringu i programów doskonalenia zawodowego;
- potrzeba wzmocnienia współpracy między uczelniami a szkołami.

Wnioski te stanowiły punkt wyjścia do dalszych działań SOS dla Edukacji, w tym spotkań z akademikami i kontynuowania debaty o kierunkach zmian w kształceniu nauczycieli oraz systemowym wsparciu kadry pedagogicznej.

Spotkanie z nauczycielami, dyrektorami i akademikami 13 maja 2025 r.

13 maja odbyło się w przestrzeni WCIES pierwsze spotkanie, które po raz pierwszy zgromadziło równocześnie praktyków szkolnych oraz środowisko akademickie. Spotkanie miało charakter diagnozująco-projektowy: jego celem była identyfikacja pól zgody, wspólnych kierunków i konkretnych warunków powodzenia reformy kształcenia oraz doskonalenia nauczycieli w Polsce – tak, aby nowe regulacje (w tym standardy) wzmacniały jakość i efektywność przygotowania do zawodu.

1. **Standardy kształcenia**

W obszarze standardów kształcenia wybrzmiała jednoznaczna potrzeba odejścia od „ram godzinowych” i zbyt szczegółowej regulacji treści, na rzecz definiowania bardziej ogólnych efektów kształcenia. Jednocześnie pojawiła się propozycja różnicowania standardów – poprzez zwiększoną autonomię dla uczelni o najwyższej kategorii (A/A+), które prowadzą badania, kształcenie oraz rozwój nauczycieli. Wskazano konieczność doprecyzowania: co ma oznaczać „przygotowanie pedagogiczne” – oraz uznania dydaktyki przedmiotowej za odrębną dziedzinę. W perspektywie średnioterminowej do rozważenia wskazano państwowy egzamin zawodowy na nauczyciela.

2. Praktyki zawodowe jako punkt krytyczny jakości

Wszyscy uczestnicy zgodzili się, że praktyki zawodowe są dziś najslabszym ogniwem systemu i jednocześnie najcenniejszą niewykorzystaną dźwignią jakości. Zwrócono uwagę na potrzebę:

- definiowania bardzo jasnych celów praktyk,
- realnego udziału praktykantów w życiu szkoły (rady, zebrania z rodzicami),
- rozłożenia praktyk w czasie,
- uznania nauczycieli-mentorów jako pełnoprawnych partnerów uczelni.

Pojawiła się koncepcja „immersyjnego praktyka” – w której przyszły nauczyciel nie jest odbiorcą teorii, ale współtworzy teorię na bazie własnych doświadczeń w szkole.

3. Przygotowanie nauczycieli do roli mentorów

Uczestnicy wskazali na konieczność profesjonalizacji roli mentora praktyk. Zasygnalizowano potrzebę obowiązkowych szkoleń mentorskich (przede wszystkim w zakresie kompetencji pracy z ludźmi i informacji zwrotnej), wynagradzania finansowego za pełnienie tej roli oraz budowania ścieżki kariery, w której bycie mentorem jest kolejnym etapem profesjonalizacji nauczycielskiej. Pokazano także konieczność superwizji i wsparcia dla nauczycieli początkujących – w szczególności w pierwszych dwóch latach pracy.

4. Pojawiające się nowe obszary tematyczne

Wskazano na rosnące potrzeby w obszarze kompetencji wychowawczych i pracy z dorosłymi, edukacji medialnej i cyfrowej (w tym AI), edukacji globalnej i środowiskowej. Uczestnicy podkreślali, że zmiana powinna dopuszczać moduły autorskie, interdyscyplinarne i projektowe.

5. Warunek powodzenia: wspólny stół

Na poziomie systemowym wskazano, że zmiana jest możliwa tylko wtedy, kiedy przy jednym stole funkcjonują na równych prawach: praktycy, akademicy, organizacje społeczne, władze lokalne i MEN. Wskazano na konieczność wyjścia poza „fikcyjne konsultacje” oraz budowy stałego mechanizmu dialogu opartego o dane, badania i rzeczywistą wiedzę o szkole.

Spotkanie 13 maja było pierwszym momentem, w którym praktycy i akademicy rozmawiali nie o „tym co jest”, lecz o tym „jak powinno być” – na poziomie logiki systemowej. Na tej bazie uczestnicy zadeklarowali gotowość do dalszej pracy roboczej w zespołach tematycznych, które do wakacji wypracują rekomendacje nadające się do przekazania MEN jako część planu zmian.

Spotkanie w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego 9 lipca 2025 r.

9 lipca w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego odbyło się spotkanie z Panią Wiceminister Joanną Mrówczyńską oraz Panią Wiceminister Karoliną Ziolo-Pużuk. W spotkaniu uczestniczyli przedstawiciele SOS dla Edukacji, Szkoły Edukacji PAFW i UW oraz Uniwersytetu Warszawskiego. Spotkanie miało charakter informacyjno-inicjujący – przekazano zakres prac prowadzonych wspólnie w obszarze kształcenia i doskonalenia nauczycieli oraz zarys propozycji zmian, które powinny znaleźć odzwierciedlenie w standardach kształcenia.

Wskazano, że konieczne zmiany w standardach nie są dodatkiem do bieżących problemów, tylko warunkiem adekwatnej reformy – bo reforma edukacji nie może obejmować tylko obecnych nauczycieli, ale musi obejmować także sposób przygotowania przyszłych kadr. Podkreślono również, że kryzys zawodu ma już swoje twarde wskaźniki: wysoki drop-out studentów kierunków nauczycielskich i wysoką rotację w pierwszych latach pracy. Jeżeli chcemy realnie podnieść jakość polskiej szkoły i zatrzymać ludzi w zawodzie, to standardy kształcenia i standardy praktyk muszą zostać zmienione.

Odwołano się także do wniosków ze spotkań z praktykami i akademikami – jako materiału pogłębionego, poprzedzającego spotkanie z Ministerstwem.

Celem spotkania było (1) przekazanie informacji o pracach już rozpoczętych, (2) zaproszenie Ministerstwa Nauki jako strategicznego sprzymierzeńca – szczególnie w pracach nad standardami oraz (3) zainicjowanie ściślejszej współpracy MNiSW z MEN na tym polu.

Zespół MNiSW przyjął podniesione argumenty z dużą otwartością. Strona społeczna została zapewniona o chęci współpracy oraz gotowości Ministerstwa do przyjęcia i przepracowania złożonego projektu zmiany standardów kształcenia.

Panie Wiceministry zwróciły jednak uwagę na kluczowy element sukcesu: aby ta zmiana się udała, musi zostać wypracowana rzetelnie w środowisku akademickim – z udziałem zarówno dużych, jak i mniejszych uczelni. Oznacza to, że oprócz przygotowania merytorycznej propozycji, zadaniem partnerów będzie: budowanie poparcia akademii dla zmiany. To spotkanie otworzyło drogę do tego etapu.

Inicjatywa „Mistrzowskie Praktyki”

„Mistrzowskie Praktyki” to propozycja programu pilotażowego przygotowana przez Uniwersytet Warszawski, Szkołę Edukacji Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności i Uniwersytetu Warszawskiego, Ośrodek Rozwoju Edukacji (ORE) oraz inicjatywę SOS dla Edukacji. Projekt został przedstawiony Ministerstwu Edukacji Narodowej jako rozwiązanie systemowe, którego realizacja wymaga finansowania ze środków centralnych.

Proponowany pilotaż odpowiada na kluczowe wyzwania systemu: potrzebę zbudowania jakościowych praktyk zawodowych dla studentów kierunków nauczycielskich oraz potrzebę profesjonalizacji roli mentora praktyk w szkołach. Przez swoje założenia wpisuje się także w prowadzone przez nas konsultacje dotyczące zmian w organizacji praktyk nauczycielskich, ich roli.

Celem pilotażu będzie wypracowanie, przetestowanie i opracowanie do wdrażania – w skali kraju – nowego modelu przygotowania i prowadzenia praktyk oraz roli mentora praktyk. Model wypracowany w Warszawie, przy współdziałaniu ORE, zostanie przekazany do wdrażania w innych województwach poprzez sieć Ośrodków Doskonalenia Nauczycieli.

W pilotażu – w pierwszym roku – w założeniach projektu miało wziąć udział 40 mentorów i menterek z warszawskich szkół, które przyjmują praktykantów UW (polonistyka, neofilologia, biologia, edukacja wczesnoszkolna). Program ma obejmować przygotowanie tych nauczycieli do pełnienia profesjonalnej roli mentorów praktyk zawodowych (dyskutowana jest zmiana nazwy dla tej roli)

- zarówno metodycznie, jak i psychologicznie oraz mentorską pracą z informacją zwrotną. Równoległe prowadzone będą seminaria z dyrektorami szkół oraz opiekunami praktyk akademickich z UW - tak aby od początku pracować na wspólnych standardach uczelnia-szkoła.

Program składa się z trzech modułów, każdy o minimalnym wymiarze 20 godzin dydaktycznych: modułu metodycznego (przygotowywanego przez wydziały UW), modułu wychowawczego (z udziałem Wydziału Psychologii UW) oraz modułu mentorskiego - przygotowanego na bazie doświadczeń Szkoły Edukacji PAFW i UW.

Kluczową rolą ORE - jako instytucji państwowej - jest nadanie całemu projektowi potencjału wdrożeniowego: ORE współtworzy standardy i przejmuje odpowiedzialność za upowszechnienie modelu w ODN-ach. To oznacza, że efekt pilotażu staje się rozwiązaniem systemowym, a nie jednorazową inicjatywą szkoleniową.

Rezultatem pilotażu będzie m.in.:

- 40 profesjonalnie przygotowanych mentorów praktyk,
- wspólne standardy współpracy uczelnia-szkoła,
- raport dobrych praktyk (SOS dla Edukacji),
- gotowy model wdrożeniowy do implementacji w województwach.

Proponowany program jest projektowany jako projekt centralny, finansowany przez MEN, ponieważ docelowo dotyczyć ma zmian w standardzie kształcenia nauczycieli i zmian w standardach praktyk zawodowych. Naszą intencją jest, aby pilotaż warszawski był początkiem wdrożenia modelu jakościowych praktyk nauczycielskich w Polsce - skoordynowanego przez ORE i finansowanego z budżetu państwa. 4 września 2025 roku zostało złożone pismo do MEN w sprawie wsparcia inicjatywy Mistrzowskich Praktyk.

Spotkanie grupy roboczej akademicko-nauczycielskiej 23 października 2025 r.

Zgodnie z zapowiedzią, na początku roku akademickiego odbyło się pierwsze spotkanie online grup roboczych. W wydarzeniu udział wzięli przedstawiciele środowiska uniwersyteckiego, organizacji społecznych oraz nauczyciele i nauczycielki z następujących instytucji:

- Uniwersytet Śląski w Katowicach

- Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach
- Uniwersytet Pomorski w Słupsku
- Uniwersytet Śląski, Wydział Nauk Społecznych, Instytut Pedagogiki
- Uniwersytet Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie
- Uniwersytet Zielonogórski
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Przewodnicząca Sekcji Pedagogiki Specjalnej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN
- Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, Instytut Pedagogiki
- Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
- Uniwersytet Opolski
- Szkoła Podstawowa nr 340 w Warszawie
- Uniwersytet Łódzki
- Uniwersytet Warszawski, Wydział Polonistyki
- Uniwersytet Warszawski, Wydział Pedagogiczny
- Warsaw Bilingual School
- Ośrodek Rozwoju Edukacji
- SOS dla Edukacji
- Fundacja Wkra Możliwości
- Szkoła Podstawowa nr 103 w Warszawie
- Szkoła Edukacji PAFW i UW

Spotkanie miało dwie części: wspólną oraz pracę w podgrupach dotyczących organizacji praktyk nauczycielskich i zmiany standardów kształcenia.

Organizacja praktyk nauczycielskich

Grupa robocza ds. praktyk nauczycielskich analizowała aktualny stan praktyk pedagogicznych, identyfikując kluczowe wyzwania uczelni i szkół oraz proponując zmiany systemowe i organizacyjne.

Stan obecny – „Jak jest?”

- System praktyk jest rozproszony, niespójny i w dużej mierze zależny od inicjatywy studentów.
- Brak regularnego kontaktu między uczelnią a szkołą, a wymiana informacji o postępach studentów odbywa się sporadycznie lub wcale.

- Jakość praktyk jest zróżnicowana, a poziom wsparcia zależy od indywidualnego zaangażowania nauczycieli-mentorów.
- Brak jednoznacznych wytycznych co do celów i zakresu praktyk skutkuje ograniczeniem studentów do biernej obserwacji zajęć.
- Niewystarczająca liczba godzin praktyk utrudnia poznanie codziennego rytmu szkoły.
- Opiekunowie uczelniani są nadmiernie obciążeni, często nadzorując kilkudziesięciu studentów.
- Brak wynagrodzenia dla nauczycieli-mentorów ogranicza ich motywację do współpracy.
- Rozbieżność priorytetów między MNiSW i MEiN utrudnia spójną realizację praktyk.

Dobre praktyki

- Koordynator praktyk uczestniczy w zajęciach wraz ze studentami, prowadząc dyskusje i analizę zdobytych kompetencji.
- Praktyki wspierane są kursami lub przedmiotami refleksyjnymi umożliwiającymi wymianę doświadczeń.
- Budowanie relacji uczelnia-szkoła sprzyja rozwojowi kompetencji zawodowych studentów.

Obecne wyzwania

1. Brak systemowego powiązania uczelni i szkół – różne procedury i dokumentacja.
2. Nadmierne obciążenie opiekunów praktyk.
3. Brak wynagrodzenia dla nauczycieli-mentorów.
4. Rozbieżność priorytetów ministerstw.
5. Zbyt wąski zakres praktyk – koncentracja głównie na dydaktyce.
6. Zbyt krótki czas trwania praktyk – ograniczony kontakt ze środowiskiem szkolnym.

Proponowane rozwiązania

- Stała współpraca uczelni ze szkołami i Ośrodkami Doskonalenia Nauczycieli.
- Obowiązkowe spotkania i wizyty koordynatorów praktyk.

- Jasne standardy i cele praktyk w obszarach dydaktycznym, wychowawczym i kompetencji miękkich.
- Ujednoczenie dokumentacji i procedur.
- Ograniczenie liczebności grup pod opieką jednego koordynatora.
- Systemowe finansowanie praktyk, w tym wynagrodzenie dla nauczycieli-opiekunów.
- Powołanie wyspecjalizowanych jednostek ds. kształcenia nauczycieli w strukturach uczelni.
- Ścisła współpraca MNiSW i MEN.
- Włączenie aspektów wychowawczych do praktyk (spotkania z rodzicami, analiza sytuacji konfliktowych).
- Wydłużenie czasu trwania praktyk (np. trzytygodniowe praktyki codzienne).

Podsumowując spotkanie uczestniczki i uczestnicy uznali, że wymagają reformy organizacyjnej i systemowej, opartej na współpracy uczelni, szkół i ministerstw. Rekomenduje się opracowanie ogólnopolskiego standardu praktyk nauczycielskich, który zapewni jednolitą jakość, efektywność i realny wpływ na przygotowanie zawodowe przyszłych nauczycieli.

Standardy kształcenia nauczycieli

Druga grupa robocza rozpoczęła rozmowę na temat zmian w standardach kształcenia. Dużo miejsca zajęła dyskusja o autonomii instytucjonalnej uczelni wyższych. Autonomia ta, stanowiąca fundament współczesnego szkolnictwa wyższego, gwarantowana prawnie (art. 9 ust. 2 ustawy z 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce) jest w praktyce ograniczana przez regulacje państwowe dotyczące treści, efektów uczenia się, liczby godzin i organizacji praktyk.

W porównaniu do wcześniejszych rozporządzeń (2012 r.), aktualne standardy (rozporządzenie z 25 lipca 2019 r.) zawierają szczegółowe załączniki quasi-sylabusowe, co budzi pytania o realny zakres autonomii uczelni. Z jednej strony ustandaryzowanie zapewnia spójność kompetencji absolwentów, z drugiej – ogranicza różnorodność podejść dydaktycznych. Rozważane jest wypracowanie elastycznej konstrukcji standardów, pozwalającej uczelniom realizować własne koncepcje programowe przy zachowaniu minimalnych wymagań.

Podczas spotkania zostały zadane pytania, które mają być punktem wyjścia do kontynuacji rozmowy przed Mazowieckim Kongresem Edukacyjnym.

Po spotkaniu powstało też pismo dotyczące *Współpracy środowiska akademickiego, nauczycielskiego i organizacji społecznych dotycząca prac nad założeniami do projektu nowelizacji standardów kształcenia nauczycieli*. Pismo jest spisana deklaracją, podsumowującą dotychczasowe rozmowy, ich cel. Jest to dokument służący do komunikacji współpracy, rzecznictwa, a także integracji grupy. Deklaracja współpracy jest dostępna na stronie SOS dla Edukacji: <https://sosdlaedukacji.pl/wspolpraca-srodowiska-akademickiego-nauczycielskiego-i-organizacji-spoecznych-dotyczaca-prac-nad-zalozeniami-do-projektu-nowelizacji-standardow-ksztalcenia-nauczycieli>

Spotkanie online – standardy kształcenia 13 listopada 2025 r.

Spotkanie odbyło się z inicjatywy uczestników poprzedniej narady (23 października). Przedmiotem dyskusji była lista kluczowych pytań dotyczących standardów, w tym wymiaru godzin, liczby ECTS, struktury programowej, opisów efektów kształcenia oraz modeli organizacji (m.in. opcja 3+2).

Główne ustalenia i wnioski:

- Proponuje się, aby standard kształcenia obejmował około 70% programu studiów.
- Ustalanie wymiaru godzin jest trudne, zwłaszcza dla nauczycieli przedmiotowych, ze względu na równą liczbę ECTS w różnych specjalizacjach.
- Rozważono fakultatywne, dodatkowe specjalności nauczycielskie umożliwiające pogłębianie kompetencji w wybranych obszarach.
- Wskazano trudności organizacyjne: rozliczanie punktów ECTS, proporcjonalny rozkład godzin, brak możliwości ujednoczenia standardów dla wszystkich specjalizacji.
- Dyskusja dotyczyła również autonomii kierunków, różnego rozkładu programu między I a II stopień studiów oraz problemów z rzetelnym rozliczaniem godzin dydaktycznych.
- Podniesiono aspekt motywacyjny: nierówne obciążenia mogą zniechęcać studentów do niektórych specjalności.
- Zaznaczono konieczność wyraźnego rozróżnienia programu głównego i programów specjalności.

- Poruszono powrót do modelu studiów 3+2, który pozwoliłby zwiększyć rekrutację, umożliwiłby studentom rozpoczęcie pracy w szkole po 3 latach, a pełne wykształcenie uzyskać po 5 latach, przy zachowaniu wysokiej jakości przygotowania zawodowego.

Spotkanie z Wiceministrą Edukacji Narodowej 3 listopada 2025 r.

Spotkanie, które odbyło się 3 listopada w Ministerstwie Edukacji Narodowej, zostało zorganizowane jako rozmowa robocza z przedstawicielkami instytucji, które we wrześniu podpisały wspólne pismo skierowane do MEN w sprawie rozwoju projektu „Mistrzowie Praktyki”. W spotkaniu uczestniczyły reprezentantki Ministerstwa Edukacji Narodowej – Wiceministra Katarzyna Lubnauer oraz Dyrektorka Gabinetu Ministra Anna Makówka-Kwapisiewicz, delegacja Ośrodka Rozwoju Edukacji – Dyrektor Małgorzata Szeja i Emilia Kowalczyk-Rumak, przedstawicielka Uniwersytetu Warszawskiego Hanna Tomaszewska-Pękała, delegatka Szkoły Edukacji PAFW i UW Kinga Białek oraz przedstawicielki inicjatywy SOS dla Edukacji – Karolina Prus-Wirzbicka, Alicja Pacewicz i Kinga Kasperska.

Spotkanie rozpoczęło się od krótkiego odniesienia do treści wrześniowego pisma, w którym instytucje partnerskie zwróciły uwagę na potrzebę systemowego wzmacniania kształcenia praktycznego przyszłych nauczycieli oraz zaproponowały rozwinięcie projektu „Mistrzowie Praktyki” jako modelowego rozwiązania w tym obszarze. Wiceministra Katarzyna Lubnauer podkreśliła, że Ministerstwo Edukacji Narodowej dostrzega wartość przedstawionej propozycji i gotowe jest zaangażować się w jej rozwój, z zastrzeżeniem spełnienia kilku warunków umożliwiających nadanie projektowi zasięgu ogólnopolskiego.

Jednym z tych warunków jest rozszerzenie projektu o co najmniej dwa kolejne ośrodki akademickie. Ministerstwo wskazało, że najlepszym kierunkiem będzie włączenie uczelni z Krakowa i Rzeszowa, co zwiększy zasięg geograficzny projektu i pozwoli potwierdzić jego uniwersalność. Drugim kluczowym elementem, na który zwróciła uwagę strona ministerialna, jest konieczność zbudowania szerszego montażu finansowego, obejmującego współfinansowanie ze strony miast, w szczególności Krakowa, Rzeszowa i Warszawy, a także możliwe wsparcie Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. MEN zadeklarowało, że jest gotowe wspierać partnerów projektu w kontakcie z MNiSW oraz stołecznym samorządem, w szczególności w zakresie

obszarów odpowiedzialnych za współpracę ze szkołami i dyrektorami placówek biorących udział w projekcie.

Kolejna część spotkania była poświęcona omówieniu argumentów przemawiających za tym, że projekt „Mistrzowie Praktyki” naturalnie wpisuje się w Strategię Rozwoju Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Podkreślono, że projekt wspiera rozwój kadry dydaktycznej poprzez tworzenie roli mistrza praktyki, wzmacnia uczelniane centra dydaktyczne, integruje kształcenie z praktyką zawodową oraz rozwija współpracę międzysektorową – łącząc uczelnie, szkoły, organizacje społeczne i samorządy. Wszystkie te elementy są bezpośrednio zgodne z priorytetami strategii MNiSW w obszarach B.3 i B.5.

W dalszej części rozmów przedstawicielki Ośrodka Rozwoju Edukacji przedstawiły zakres możliwości ORE w rozwijaniu projektu. ORE zadeklarowało gotowość do włączenia jednego dodatkowego ośrodka, a w przypadku konieczności rozszerzenia projektu o dwa – potrzebę dodatkowych ustaleń organizacyjnych i kadrowych. Instytucja potwierdziła również, że może pełnić rolę zaplecza merytorycznego i wspierać projekt w kontaktach z uczelniami w Krakowie i Rzeszowie, zarówno na etapie przygotowań, jak i realizacji. Padła także deklaracja przeanalizowania, jakie elementy doświadczeń ORE ze Szkół Ćwiczeń warto zaadaptować w nowej odsłonie projektu.

Następnie przedstawicielki SOS dla Edukacji omówiły ich rolę, wynikającą także z zapisów wrześnieowego pisma i z dotychczasowej współpracy między instytucjami. Zadeklarowały, że SOS weźmie na siebie działania łączące partnerów projektu, w tym kontakt z uczelniami w Krakowie i Rzeszowie, organizację spotkań online, seminariów oraz wspieranie procesu wymiany dobrych praktyk pomiędzy ośrodkami akademickimi. Wskazano również na konieczność zaangażowania lokalnych organizacji społecznych w Krakowie i Rzeszowie, które mogłyby przejąć część zadań organizacyjnych i wspierać lokalną koordynację.

Szkoła Edukacji PAFW i UW oraz Uniwersytet Warszawski, jako współtwórcy dotychczasowego programu „Mistrzowie Praktyki”, podkreśliły gotowość zarówno do współpracy programowej, jak i do wspierania SOS dla Edukacji w kontaktach z nowymi uczelniami. UW zadeklarował pomoc w organizacji seminarium, na którym partnerzy omówią założenia projektu i wypracują model współpracy możliwy do zastosowania również w nowych ośrodkach.

Końcowa część spotkania poświęcona była zagadnieniom organizacyjnym i finansowym. Uczestniczki zwróciły uwagę, że jednym z najtrudniejszych elementów współpracy będzie pogodzenie odmiennych zasad finansowania i

rozliczeń, obowiązujących w uczelniach, instytucjach państwowych, organizacjach społecznych i samorządach. Podkreślono, że niezbędne będzie wypracowanie takiego mechanizmu przekazywania środków, który umożliwi finansowanie pracy autorów programu, prowadzących zajęcia oraz koordynatorów projektu w sposób proporcjonalny do ich wkładu, a jednocześnie zgodny z przepisami obowiązującymi każdą z instytucji.

W tym kontekście pojawiła się także potrzeba wyznaczenia instytucji wiodącej – podmiotu odpowiedzialnego za koordynację całego projektu, komunikację pomiędzy partnerami, zarządzanie harmonogramami oraz przygotowanie zestawień i raportów. Ustalono, że wybór instytucji wiodącej oraz szczegółowe określenie zakresów zadań wszystkich partnerów będą kluczowe dla dalszego etapu prac.

Spotkanie zakończyło się podsumowaniem najważniejszych ustaleń i potwierdzeniem gotowości wszystkich instytucji do dalszej współpracy. Podkreślono, że mimo istniejących wyzwań administracyjnych i finansowych, projekt „Mistrzowie Praktyki” ma duży potencjał, by stać się modelowym przedsięwzięciem rozwijającym profesjonalne, praktyczne przygotowanie nauczycieli w Polsce i wzmacniającym współpracę między uczelniami, szkołami, organizacjami społecznymi i samorządami.

Mazowiecki Kongres Edukacyjny 21 listopada 2025 r.

Spotkanie było kontynuacją prac rozpoczętych 23 października i 13 listopada 2025 r. Wzięli w nim udział nowi uczestnicy, którzy zostali zapoznani z dotychczasowymi ustaleniami oraz zachęceni do aktywnej współpracy (podpisania Deklaracji Współpracy) przy dalszym opracowywaniu standardów kształcenia nauczycieli.

Dyskusja dotycząca funkcjonowania Polskiej Komisji Akredytacyjnej (PKA)

Podczas spotkania omówiono kwestie związane z interpretacją roli PAKA, której działania podważają autonomię uczelni. Zwrócono uwagę, że obecnie rola komisji jest często błędnie rozumiana, a nadmierne wymogi interpretacyjne utrudniają elastyczne prowadzenie studiów nauczycielskich. Przykładem jest wymóg przenoszenia standardów do programu w identycznej formie i nazwach przedmiotów.

Podczas rozmów w czasie Kongresu omówiono następujące kwestie:

1. **Liczba godzin przewidziana na kształcenie:**

- Określając w standardzie minimalną liczbę zajęć zorganizowanych nie należy wskazywać liczby godzin takich zajęć, a jedynie poprzestać na określeniu liczby punktów ECTS, którą należy zrealizować w ramach danych zajęć lub danej grupy zajęć.
- Przy założeniu, że standard będzie określał liczbę punktów ECTS konieczną do ukończenia studiów, należy zapewnić, że minimalna liczba godzin zajęć zorganizowanych określonych w standardzie będzie stanowiła nie więcej niż 60% ogólnej liczby godzin/punktów ECTS (np. jeśli w standardzie określono, że do ukończenia studiów konieczne jest 300 punktów ECTS, to do dyspozycji uczelni pozostawia się 120 punktów ECTS).
- Standard kształcenia nauczycieli powinien określać tzw. ambitne minimum, nie może jednak stanowić de facto jednolitego dla wszystkich uczelni programu studiów.

2. Treści i zakres standardów:

- Struktura standardów powinna obejmować grupy tematyczne, moduły lub obszary zamiast szczegółowych przedmiotów.
- Określanie liczby godzin dla grup tematycznych nie jest konieczne – wystarczające są punkty ECTS (uwaga: jedna osoba postulowała pozostawienie obu opcji).
- Efekty kształcenia powinny być opisane w sposób ogólny, rezygnując ze szczegółowych opisów (należy podać przykłady, co przez to rozumiemy – na jakim poziomie ogólności).

3. Uwagi szczegółowe dotyczące specjalizacji nauczycielskich:

- Na studiach polonistycznych, filologicznych i lingwistycznych należy rozważyć przeniesienie niektórych przedmiotów na specjalizacje (np. gramatyka w różnych wariantach dla nauczycieli i innych grup zawodowych).
- Studenci uczący się dwóch języków obcych powinni mieć możliwość rozliczania praktyk nauczycielskich w jednym języku także dla drugiego.

4. Tryb studiów

- Dopuszczone powinny być obu tryby: 5-letnie jednolite oraz 3+2, do wyboru przez uczelnię.
- Studia licencjackie same w sobie nie powinny dawać pełnych uprawnień pedagogicznych – dopiero ukończenie studiów magisterskich powinno umożliwiać awans zawodowy.

- Konieczne jest przemyślenie, które studia licencjackie umożliwiają kontynuację na studiach magisterskich nauczycielskich (np. studia spoza pedagogiki, takie jak kosmetologia, nie przygotowują w pełni do nadania uprawnień).
- Umożliwienie zdobycia kwalifikacji do pracy w przedszkolu powinno nastąpić dopiero po ukończeniu studiów magisterskich w modelu 3+2.

5. Inne kwestie i rekomendacje

- Prace grupy obejmą zarówno standardy kształcenia nauczycieli oraz nauczycieli przedszkola, edukacji wczesnoszkolnej, pedagoga specjalnego, logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.
- Warto opracować wspólną koncepcję, ale z możliwością różnicowania ścieżek.
- Przy standardach dla pedagogów specjalnych środowisko było skonsolidowane - wprowadzanie nowych rozwiązań powinno być ostrożne.
- Konieczne jest ujednoczenie ścieżek dla nauczycieli bez pełnych kwalifikacji oraz uwzględnienie studiów podyplomowych.
- Standardy powinny umożliwiać zachowanie obecnych programów studiów, umożliwiając parafrazowanie treści.
- Finansowanie standardów należy uwzględnić - obecnie brakuje środków na podręczniki, pomoce dydaktyczne i realizację praktyk.
- W standardzie należy doprecyzować definicję pedagoga-nauczyciela (obecnie pedagog jest utożsamiany z nauczycielem).

Zmiany w standardach kształcenia nauczycieli są potrzebne przede wszystkim ze względu na nadmierny nakład godzinowy zajęć i pracy studenta. Obecnie obowiązujące standardy wprowadzają znaczne obciążenie, które w przypadku nauczycieli przedmiotowych oznacza nawet dodatkowe 300 godzin w stosunku do programu podstawowego. W edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej natomiast standardy obejmują praktycznie cały program studiów, co sprawia, że realizacja wymagań staje się bardzo trudna i często niemożliwa do pogodzenia z innymi obowiązkami studenta.

Dodatkowym utrudnieniem jest fakt, że standardy narzucają kolejność prowadzenia przedmiotów i ich rozłożenie na konkretne semestry, co znacząco ogranicza elastyczność wydziałów w planowaniu programu. Punkty ECTS przypisane do poszczególnych przedmiotów nie zawsze odpowiadają rzeczywistemu nakładowi pracy studenta - zdarzają się sytuacje, w których

zajęcia wymagające dużego wysiłku przewidziane są jedynie na 1 ECTS, co nie odzwierciedla faktycznego czasu pracy i zaangażowania studenta.

Obecnie obowiązująca interpretacja standardów przez Polską Komisję Akredytacyjną (PKA) bywa nadmiernie rygorystyczna, co prowadzi do tworzenia kierunków „omijających” standardy, np. kształcących lektorów języków obcych zamiast pełnoprawnych nauczycieli.

W konsekwencji, aby uczelnie mogły efektywnie kształcić przyszłych nauczycieli, niezbędne jest zapewnienie im autonomii, elastyczności i zaufania, pozwalających dostosować programy do rzeczywistych potrzeb studentów i rynku pracy. W tym kontekście warto również rozważyć wprowadzenie modelu studiów 3+2, który w porównaniu z dotychczasowym modelem 5-letnim mógłby zwiększyć zainteresowanie kandydatów oraz dostępność wykwalifikowanych kadr nauczycielskich, zachowując jednocześnie wysoki standard przygotowania zawodowego.

Szczyt dla Edukacji – panel i grupa robocza 3 grudnia 2025 r.

Szczyty dla Edukacji stanowią przestrzeń, w której spotykają się przedstawiciele różnych środowisk: nauczyciele i nauczycielki, dyrektorki i dyrektorzy, akademicy, przedstawiciele organizacji społecznych, samorządów, decydenci, a także młodzi ludzie. Tegoroczny VI Szczyt odbywał się pod hasłem „Edukacja w centrum. Bo szkoła nie może czekać”.

Bardzo ważne miejsce w rozmowach podczas tego wydarzenia był obszar kształcenia i doskonalenia. Podczas VI Szczytu w panelu *Praktyki nauczycielskie i mentoring. Od pomysłów do działania* dyskutowaliśmy o **organizacji praktyk studenckich**, zwracając szczególną uwagę na jakość i efektywność współpracy między uczelniami a szkołami.

W ramach grupy roboczej *Jak inaczej kształcić i doskonalić nauczycieli? Od wizji do praktyki*, promowano **podniesioną współpracę między instytucjami**, zachęcając kolejne osoby do kontynuacji działań i włączania się w prace nad standardami kształcenia nauczycieli.

W spotkaniu grupy roboczej wzięło udział wielu akademików z całej Polski, którzy zadeklarowali chęć wspólnej pracy, podpisując się pod *Deklaracją współpracy*. Szczególnie istotna była **silna reprezentacja przedstawicieli kierunków ścisłych nauczycielskich**, co pozwoliło po raz pierwszy w pełni usłyszeć wyzwania, z jakimi mierzy się ta grupa dydaktyków.

W spotkaniu wzięła udział **Pani Barbara Szelewa-Kropiwnicka**, Dyrektor Departamentu Analiz Strategicznych i Popularyzacji Nauki w MNiSW. Przyszła, aby wysłuchać przebiegu prac i zebrać informacje, które następnie trafią do Ministerstwa. Spotkanie było okazją do przedstawienia efektów działań zainicjowanych przez **Wydział Pedagogiczny Uniwersytetu Warszawskiego i SOS dla Edukacji od lipca**, kiedy po raz pierwszy gościliśmy w Ministerstwie. Dzięki temu mogła bezpośrednio poznać nasze inicjatywy, przebieg dyskusji i propozycje zmian w kształceniu nauczycieli.

Kontynuacja działań

Końcówka 2025 roku była czasem intensywnej pracy **SOS dla Edukacji** w obszarze kształcenia i doskonalenia nauczycieli. Odbył się szereg spotkań z udziałem środowiska akademickiego, nauczycieli, dyrektorów szkół oraz przedstawicieli organizacji społecznych, podczas których podjęto dyskusję nad wyzwaniami i potrzebami kształcenia nauczycieli w Polsce.

Środowisko akademickie otworzyło się na dialog między sobą i formalnie **podpisało wspólną deklarację współpracy**, sygnalizując gotowość do wypracowywania wspólnych rozwiązań. Spotkania ujawniły szereg trudności związanych z prowadzeniem studiów nauczycielskich, zarówno w zakresie dydaktyki ogólnej, jak i kształcenia nauczycieli przedmiotowych. Zidentyfikowane zostały m.in. problemy związane z nadmiernym nakładem godzin, niewystarczającą elastycznością programów oraz trudności w interpretacji standardów przez Polską Komisję Akredytacyjną (PAKA).

Prace nad **założeniami projektu rozporządzenia nowelizującego standardy kształcenia nauczycieli** rozpoczęły się i przewiduje się ich zakończenie na początku wiosny 2026 roku. Celem jest przygotowanie dokumentu, który trafi następnie do szerszych konsultacji środowiskowych. Na kolejnym etapie planowane jest ponowne spotkanie z nauczycielami, dyrektorami oraz przedstawicielami organizacji społecznych, aby uwzględnić ich głos w procesie planowania efektów kształcenia.

Ważnym elementem dyskusji były także **trudności we współpracy z PKA**, które zostały zidentyfikowane i powinny zostać formalnie przedstawione podczas planowanego spotkania w Ministerstwie Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Liczymy na jego przeprowadzenie jeszcze tej zimy, aby omówić sposoby poprawy funkcjonowania standardów oraz praktyczne aspekty wdrażania zmian.

Składany przez nas dokument – założenia projektu rozporządzenia – zostanie skonstruowany w następującej formie:

- diagnoza stanu obecnego kształcenia nauczycieli,
- uzasadnienie potrzeby zmian,
- główne kierunki zmian, w tym m.in. zmniejszenie wymiaru standardów oraz rezygnacja z dzielenia standardu na liczne załączniki,
- propozycja zapisu nowych standardów, bez szczegółowego ich tworzenia, z uwzględnieniem wskazania błędów w obecnych standardach i wzoru ich formułowania,
- analiza skutków wprowadzenia zmian,
- wskazanie konieczności zmian w innych przepisach powiązanych z kształceniem nauczycieli.

Dzięki systematycznej pracy Think Tank SOS dla Edukacji możliwe będzie przygotowanie dokumentu, który uwzględnia zarówno potrzeby środowiska akademickiego, jak i praktyków szkolnych, a jednocześnie stanowi podstawę do efektywnej i realistycznej reformy standardów kształcenia nauczycieli w Polsce.

Projekt pilotażowy praktyk nauczycielskich

Projekt pilotażowy „Mistrzowskie praktyki” wpisuje się w tworzone rekomendacje dotyczące prowadzenia praktyk nauczycielskich i stanie się miejscem, w którym te rekomendacje będą mogły być testowane, badane i weryfikowane w praktyce. Realizacja projektu jest możliwa dzięki zabezpieczonym środkom finansowym w budżecie, obejmującym wsparcie MEN, MNiSW oraz samorządów miejskich.

Obecnie trwają rozmowy z kolejnymi partnerami projektu, w tym z instytucjami z Krakowa i Rzeszowa. 4 grudnia 2025 roku odbyło się spotkanie online zainicjowane przez MEN, podczas którego przedstawiono koncepcję projektu oraz roboczą wersję budżetu. Spotkanie posłużyło do omówienia założeń, zakresu działań oraz sposobu współpracy z partnerami.

Na początku stycznia zaplanowano kolejne spotkanie, podczas którego Uniwersytet Warszawski i Szkoła Edukacji UW przedstawią szczegółową prezentację projektu, zawierającą bardziej rozbudowany opis koncepcji, planowane działania oraz strukturę współpracy. Dzięki temu partnerzy będą mogli w pełni zapoznać się z projektem i aktywnie uczestniczyć w jego realizacji.

Na koniec 2025 i początek 2026 roku

Jesienna intensyfikacja prac Think Tanku SOS dla Edukacji pokazała, że środowisko akademickie, nauczycielskie i organizacje społeczne są gotowe do realnej, partnerskiej współpracy na rzecz zmiany w kształceniu nauczycieli. Wypracowany został wspólny język diagnozy, a także wskazane kluczowe problemy systemowe, takie jak brak elastyczności programów, przeciążenie standardów oraz trudności interpretacyjne związane z działalnością PKA. Otwarty dialog akademików oraz podpisana deklaracja współpracy stanowią ważny krok w kierunku budowania spójnego środowiska odpowiedzialnego za przygotowanie kadry nauczycielskiej.

Prace nad założeniami projektu rozporządzenia nowelizującego standardy kształcenia nauczycieli będą kontynuowane. Do połowy stycznia powstanie wstępny dokument, obejmujący diagnozę, uzasadnienie zmian, główne kierunki reformy oraz propozycję nowego ujęcia standardów. Zostanie on następnie rozwinięty i dopracowany tak, aby na początku wiosny mógł trafić do szerokich konsultacji środowiskowych. Równolegle przygotowywane jest spotkanie z MNiSW, podczas którego chcemy omówić problemy zgłaszane przez uczelnie w relacjach z PKA, a także przedstawić propozycje usprawnień funkcjonowania standardów.

W kolejnych miesiącach zamierzamy ponownie zaprosić do rozmów nauczycieli, dyrektorów i organizacje społeczne, tak aby ich doświadczenie i wiedza zostały włączone w proces formułowania finalnych efektów kształcenia.

Jednocześnie rozwijany jest projekt pilotażowy „Mistrzowskie praktyki”, który stanie się przestrzenią testowania i doskonalenia nowych rozwiązań dotyczących organizacji praktyk nauczycielskich. Projekt ten – wspierany finansowo przez MEN, MNiSW i samorządy – pozwoli w praktyce sprawdzić założenia wypracowywane na poziomie standardów i wzmocni relacje między uczelniami a szkołami. Trwają rozmowy z kolejnymi partnerami, a na początku stycznia zaplanowano prezentację szczegółowej koncepcji projektu przygotowaną przez Uniwersytet Warszawski i Szkołę Edukacji UW.

Wszystkie te działania wskazują jasno, że proces zmian nie tylko trwa, lecz także nabiera tempa. Think Tank SOS dla Edukacji wraz z partnerami przygotowuje fundamenty pod realną, dobrze zaprojektowaną i wdrażaną reformę kształcenia nauczycieli, której kolejne etapy będą rozwijane już na początku 2026 roku.

Bibliografia

SOS dla Edukacji (2025a) Prachnio, K., Pacewicz, A. (red.) W jakim stanie jest stan nauczycielski?, Warszawa. [dostęp: 12.12.2025]

<https://sosdlaedukacji.pl/publikacja/w-jakim-stanie-jest-stan-nauczycielski-raport/>

SOS dla Edukacji (2025b) Prachnio, K., Prus-Wirzbicka, K. (red.) Miejsce praktyk w kształceniu nauczycieli Warszawa. [dostęp: 12.12.2025]

<https://sosdlaedukacji.pl/publikacja/miejsce-praktyk-w-ksztalceniu-nauczycieli-raport/>

Autorka i koordynatorka prac: Karolina Prus-Wirzbicka

Redakcja, korekta, opracowanie edytorskie: Małgorzata Janaszek-Bazanek

Grafika na okładce: Three Dots Agency

Treść publikacji (o ile nie zaznaczono inaczej) jest dostępna na licencji
Creative Commons (CC BY-ND 4.0)

Warszawa 2025

Wydawca

SOS dla Edukacji

ul. Smolna 20/6, 00-375 Warszawa

kontakt@sosdlaedukacji.pl

sosdlaedukacji.pl

Publikacja bezpłatna

Opracowanie ekspertyzy było możliwe dzięki wsparciu finansowemu Narodowego Instytutu Wolności w ramach projektu „Obywatelski Think Tank dla edukacji: wspólnie tworzymy przyszłość nauczania”.

S sieć
O organizacji
S społecznych
dla edukacji